

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 328g/2024
privind excepțiile de neconstituționalitate a
articolului 34 alin. (5) din Codul de procedură penală
(recuzarea judecătorului în mod repetat [4])

CHIȘINĂU

5 iunie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 31 decembrie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 5 iunie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (5) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Veaceslav Dandăș, în interesele dlui Anatoli Dermenji, și de dl avocat Vitalie Ciudin, în interesele dlui Pavel Armanu, în dosarul nr. 1-43/2024, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul central.

2. Sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Inga Gorlenco de la Judecătoria Cahul, pe baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorii excepțiilor, pot fi rezumate după cum urmează:

4. Pe rolul Judecătoriei Cahul, sediul central, se află cauza penală de învinuire a dlui Anatoli Dermenji și a dlui Veaceslav Dandăș de comiterea infracțiunii de fals în acte publice.

5. Cauza penală a fost repartizată pentru examinare nei judecător Inga Gorlenco. În cadrul judecării cauzei penale, dnii Anatoli Dermenji și Veaceslav Dandăș au depus mai multe cereri de recuzare împotriva judecătorului, însă au fost respinse.

6. La 9 decembrie 2024, dnii Anatoli Dermenji și Veaceslav Dandăș au formulat în mod repetat o cerere de recuzare împotriva nei judecător Inga Gorlenco. Instanța de judecată a anexat cererea de recuzare la materialele cauzei penale, fără a fi examinată, potrivit articolului 34 alin. (5) din Codul de procedură penală.

7. În cadrul procesului, dl avocat Veaceslav Dandăș, care reprezintă interesele dlui Anatolie Dermenji, și dl avocat Vitalie Ciudin, care reprezintă interesele dlui Pavel Armanu, au ridicat excepțiile de neconstituționalitate a

articolului 34 alin. (5) din Codul de procedură penală. Potrivit acestor prevederi, instanța care soluționează cauza [...] anexează cererea la cauza penală, cu consemnarea acestui fapt în procesul-verbal, fără a o transmite spre examinare, dacă constată că cererea de recuzare este formulată în mod repetat din aceleași motive, cu rea-credință sau în mod abuziv, cu scopul de a tergiversa procesul, de a deruta judecata sau din alte intenții răuvoitoare.

8. Printr-o încheiere din 23 decembrie 2024, instanța de judecată a admis ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nicio pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale,

bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 34

Abținerea sau recuzarea judecătorului

„[...]”

(5) Dacă constată că cererea de recuzare se înaintează în mod repetat pentru aceleași motive cu rea-credință sau în mod abuziv cu scopul de a tergiversa procesul, de a deruta judecata sau din alte intenții răuvoitoare, instanța care soluționează cauza aplică față de persoana vinovată o amendă judiciară în condițiile prezentului cod și anexează cererea la cauza penală, cu consemnare în procesul-verbal, fără a o transmite spre examinare.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepțiilor

11. Autorii excepțiilor de neconstituționalitate susțin că jurisprudența națională în materie de procedură penală nu a stabilit care este înțelesul exact al prevederilor contestate, în special al textelor: „în mod repetat”, „pentru aceleași motive”, „cu rea-credință”, „în mod abuziv”, „cu scopul de a tergiversa procesul”, „a deruta judecata” și „din alte intenții răuvoitoare”.

12. De exemplu, textul „pentru aceleași motive” este neclar pentru că nu menționează tipurile de motive la care se referă, de fapt sau de drept. Motivele de drept sunt stabilite de lege și pot fi invocate repetat atunci când corespund circumstanțelor de fapt. Prin urmare, motivele de drept invocate nu pot fi un criteriu pentru determinarea caracterului repetitiv al cererii de recuzare.

13. Autorii susțin că, în lipsa unor repere concrete, prevederile contestate sunt susceptibile de a fi interpretate în defavoarea persoanei care solicită recuzarea judecătorului.

14. Totodată, autorii susțin că prevederile contestate permit instanței care soluționează cauza să aprecieze dacă cererea de recuzare este depusă în mod repetat, iar printr-o constatare protocolară aceasta, în mod arbitrar, poate lipsi persoana de dreptul său de a-i fi examinată cererea de recuzare.

15. Autorii susțin că prevederile contestate nu respectă exigențele calității legii și afectează articolele 1 alin. (3), 20, 22, 23 și 54 alin. (4) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepțiile de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

18. Curtea observă că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de subiectele cărora li s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Obiectul excepțiilor de neconstituționalitate îl constituie articolul 34 alin. (5) din Codul de procedură penală. Prevederile contestate au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, fiind pronunțată Decizia nr. 107 din 5 septembrie 2024.

20. Totodată, Curtea mai constată că prevederile contestate sunt similare cu prevederile articolului 34 alin. (4) în redactarea din 5 noiembrie 2013 a Codului de procedură penală, care au făcut anterior obiectul controlului de constituționalitate, fiind pronunțate Deciziile nr. 13 din 9 februarie 2018 și nr. 163 din 14 decembrie 2018.

21. Totuși, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a se solicita controlul de constituționalitate al aceluiași prevederi, însă din perspectiva altor critici. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 105 din 19 iulie 2022, § 19).

22. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în cadrul unui proces penal aflat pe rolul Judecătoriei Cahul în care a fost cerută în mod repetat recuzarea judecătorului care examinează cauza. Dat fiind faptul că instanța de judecată a anexat cererea de recuzare la materialele cauzei, fără a o transmite spre examinare, Curtea constată că dispozițiile contestate ar putea fi aplicate în această cauză.

23. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 78 din 3 iunie 2021, § 17).

24. Deși au invocat articolele 1 alin. (3) (*statul Republica Moldova*), 20 (*accesul liber la justiție*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) și 54 alin. (4) (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție, argumentele autorilor se referă la pretinsa neclaritate a prevederilor contestate, precum și la competența judecătorului de a constata caracterul repetat al cererii de recuzare formulate împotriva sa.

25. În acest context, Curtea a menționat că la examinarea admisibilității în principiu a cererii de recuzare instanța de judecată este limitată să verifice doar dacă anterior nu a mai fost formulată o altă cerere de recuzare, în privința sa, pentru același caz de incompatibilitate, cu aceleași motive de fapt și de drept. La examinarea admisibilității cererii de recuzare, judecătorul față de care a fost formulată cererea de recuzare nu examinează fondul cererii și nu are posibilitatea de a respinge cererea cu motivarea că aceasta este nefondată sau în mod vădit nefondată, deoarece este obligat să respecte principiul *nemo iudex in causa sua* (nimeni nu este judecător în propriul său proces). În cazul

în care cererea de recuzare conține motive și argumente noi, instanța de judecată are obligația de a o trimite completului competent în vederea soluționării, potrivit articolului 35 din Codul de procedură penală (a se vedea DCC nr. 163 din 14 decembrie 2018, §§ 19-21).

26. Curtea a menționat că scopul textului de lege criticat este să asigure protecția tuturor justițiabililor împotriva abuzurilor de drept ale părților care au ca scop tergiversarea procesului. De altfel, reglementarea procedurii de soluționare a cererilor de recuzare reflectă, în ansamblu, preocuparea legislatorului pentru asigurarea celerității acestei proceduri, pentru soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, prin împiedicarea tergiversării acestora, în deplină concordanță cu exigențele dreptului la un proces echitabil (a se vedea DCC nr. 13 din 9 februarie 2018, § 28).

27. Totodată, Curtea a notat că articolul 415 alin. (1) pct. 3) din Codul de procedură penală stabilește garanții procedurale în acest sens. Potrivit acestor prevederi referitoare la examinarea cauzei în apel, dacă instanța de apel constată încălcarea prevederilor privind incompatibilitatea judecătorului și procedura de soluționare a cererii de recuzare, de la articolele 33-35 din Codul de procedură penală, aceasta dispune casarea sentinței primei instanțe și rejudecarea cauzei (a se vedea DCC nr. 107 din 5 septembrie 2024, § 23).

28. Referitor la incidența articolului 22 din Constituție, care impune legalitatea incriminării și a pedepsei penale, Curtea notează că acesta nu este aplicabil în cazul normelor de procedură penală. Standardul calității unei legi penale procedurale trebuie examinat pe baza articolului 23 din Constituție în coroborare cu un drept fundamental din Constituție, altul decât *nullum crimen, nulla poena sine lege*, prevăzut de articolul 22 din Constituție (a se vedea DCC nr. 157 din 14 noiembrie 2023, § 22).

29. Cu referire la incidența articolelor 20 și 23 din Constituție, Curtea reține că prevederile contestate conțin suficiente repere obiective pentru a fi considerate clare și previzibile la definirea unei cereri de recuzare repetate, iar destinatarul legii poate stabili sensul prevederilor în discuție prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al cuvintelor criticate. Prin urmare, Curtea notează că criticile autorilor în această parte sunt vădit neîntemeiate, iar prevederile în discuție corespund exigenței calității legii și nu afectează dreptul la un proces echitabil.

30. În consecință, deși autorii au invocat neclaritatea prevederilor contestate și încălcarea suplimentară a unor prevederi constituționale pentru a justifica ridicarea excepției de neconstituționalitate, Curtea reține că sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate este una repetată și, de vreme ce nu au intervenit elemente noi care să justifice reconsiderarea jurisprudenței Curții, atât soluțiile, cât și considerentele Deciziilor nr. 13 din 9 februarie 2018, nr. 163 din 14 decembrie 2018 și nr. 107 din 5 septembrie 2024 rămân valabile în prezenta cauză.

31. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate în discuție nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (3) literele b) și f), 37 alineatele (1) și

(2), 40 din Legea nr. 74 din 10 aprilie 2025 cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (5) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Veaceslav Dandeuș, în interesele dlui Anatolie Dermenji, și de dl avocat Vitalie Ciudin, în interesele dlui Pavel Armanu, în dosarul nr. 1-43/2024, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 5 iunie 2025

DCC nr. 62

Dosarul nr. 328g/2024